

Bijelo kao poticaj u kreiranju tekstila

Cvitković, Antonija

Undergraduate thesis / Završni rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Textile Technology / Sveučilište u Zagrebu, Tekstilno-tehnološki fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:201:487602>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-13**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Textile Technology University of Zagreb - Digital Repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
TEKSTILNO-TEHNOLOŠKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD

**BIJELO KAO POTICAJ U KREIRANJU
TEKSTILA**

Antonija Cvitković

Zagreb, rujan 2017.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
TEKSTILNO-TEHNOLOŠKI FAKULTET
Zavod za dizajn tekstila i odjeće

ZAVRŠNI RAD

**BIJELO KAO POTICAJ U KREIRANJU
TEKSTILA**

Mentor:
izv. prof. art. Andrea Pavetić

Student:
Antonija Cvitković

Zagreb, rujan 2017.

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Institucija u kojoj je izrađen diplomski rad:

Sveučilište u Zagrebu Tekstilno-tehnološki fakultet

Jezik teksta: hrvatski

Broj stranica: 25

Broj slika: 20

Broj literaturnih izvora: 8

Voditelj diplomskog rada: izv. prof. art. Andrea Pavetić

Članovi povjerenstva:

1. prof. dr. sc. Stana Kovačević, predsjednik

2. doc. art. Paulina Jazvić, član

3. doc. art. Koraljka Kovač Dugandžić, zamjenik člana

Sažetak

U tekstualnom dijelu završnog rada na temu „Bijelo kao poticaj u kreiranju tekstila“ istražen je fenomen bijelog i instalacija kipara Petra Barišića „Bijelo“ iz 2008. godine kao izvori inspiracije za stvaranje autorske kolekcije uzoraka za tekstil namijenjen uređenju interijera. U likovnom dijelu rada prezentirano je 18 autorskih radova, idejnih rješenja za tekstil, kod kojih je naglasak na teksturi i igri svjetla i sjene, a koji bi bili realizirani tehnikom tkanja.

Ključne riječi: uzorci za tekstil, bjelina, tekstura, tkanje

Abstract

Textual part of Bachelor's thesis "White as an inspiration for textile design" investigate white as phenomena and installation "White" from year 2008 of sculptor Petar Barišič was used as inspiration for creating authoring samples of textile collection intended for interior decoration. Artistic part of thesis present eighteen authoring work, textile conceptual solutions, which highlight texture and light and shadow play that can be realized by weaving technique.

Keywords: textile samples, whiteness, texture, weaving

Sadržaj

Uvod	1
1. O fenomenu bijelog.....	2
1.1. Boja - neboja	2
1.2. O simbolici i upotrebi bijele boje u različitim prostornim i vremenskim kontekstima.....	2
2. Rad "Bijelo" Petra Barišića kao izvor inspiracije za izradu vlastite kolekcije uzoraka za tekstil.....	6
3. Analiza likovne mape.....	8
3.1. Serija radova „Bijelo i prozirno“	9
3.2. Serija radova „Bijelo“	12
3.3. Serija radova „Prozirno“	14
4. Tehnika tkanja– tehnika realizacije idejnih rješenja.....	16
4.1. Listovno tkanje.....	17
4.2. Žakardno tkanje.....	18
5. Namjena i vizualizacija namjene idejnih rješenja uzoraka za tekstil	20
5.1. Namjena idejnih rješenja uzoraka za tekstil	20
5.2. Vizualizacija namjene idejnih rješenja uzoraka za tekstil	21
6. Zaključak.....	24
Literatura.....	25

Uvod

Kroz kolegij Kreiranje tekstila II upoznala sam se s temom bjeline, teksturalnosti i reljefnosti, ljepotom igre svjetla i sjene. Mogućnosti koje sam otkrivala tijekom rješavanja postavljenih zadataka pomogli su mi da spoznam beskonačne mogućnosti i ljepotu koju stvara kreativna igra bijelim materijalima. To je bila početna inspiracija za ovaj završni rad. Na to se nadovezao vrlo poticajan rad kipara Petra Barišića iz 2008. godine - prostorno specifična kiparska instalacija nazvana „Bijelo“.

Teoretsko istraživanje fenomena bijelog, boje i neboje, simbolike i upotrebe bijele boje u različitim prostornim i vremenskim kontekstima i gore spomenuti rad P. Barišića prethodili su bilježenju idejnih rješenja kroz koja ću pokušat povezati ova dva naizgled bitno različita umjetnička područja - kiparstvo i dizajn tekstila. Ono što ih veže je činjenica da bi površine izložene pogledu, oblikovane od strane umjetnika – kipara i dizajnera trebale odražavati sklad i ljepotu koja će javnost poticati na razmišljanje o njima. Tekstura je vanjski izgled površine koji možemo doživjeti vizualno i dodirom. Željela sam elemente koje vidimo u instalaciji, prenijeti na uzorke za tekstil koje doživljavamo upravo na ta dva načina. Tako je nastalo 18 idejnih rješenja uzoraka za tekstil koji se nalaze u zasebnoj mapi koja čini temeljni dio ovog završnog rada.

1. O fenomenu bijelog

1. 1. Boja – neboja

Boje su osnovno sredstvo izražavanja u slikarstvu. Dijelimo ih na kromatske i akromatske boje ili neboje. Kromatske boje dijelimo na osnovne i izvedene. Akromatske boje ili neboje su: crna, bijela i siva. Upravo proučavanje jedne od neboja - bijele - tema je ovog završnog rada.

Boja je rezultat sinergije svjetla i vida: boje postoje kao moždana interpretacija elektromagnetskih valova koji se nalaze svuda oko nas, tj. boja je subjektivan doživljaj pojedinca. Prosječno ljudsko oko detektira jako mali spektar elektromagnetskih valova, odnosno samo valne duljine između 380 i 760 nm. Taj raspon poznat nam je kao vidljiva svjetlost. Sunčeva svjetlost se sastoji od svih boja spektra. Padom sunčeve svjetlosti na bijelu boju reflektiraju se sve boje vidljivog spektra. [1]

1. 2. O simbolici i upotrebi bijele boje u različitim prostornim i vremenskim kontekstima

Bijelu boju povezujemo s pojmovima čistoće i nevinosti. Tu simboliku nalazimo u europskim društvima, Africi i Aziji. Bijelo je simbol za djevičanstvo, neokaljanost i čistoću.

Bijelo je božanska boja - bijela svjetlost smatra se iskonskom, početkom svijeta i vremena - „I bi svjetlost...“. Bog se u slikarstvu prikazuje kao bijela svjetlost. Bijelom bojom prikazuju se i sva božanska bića i anđeli (Slika 1).

Bijela boja je i boja svećenika. Katolički svećenici za vrijeme službe nose odjeću koja se naziva alba, što na latinskom znači bijela. Bijela je liturgijska boja najvećih kršćanskih blagdana – Božića i Uskrsa. U hijerarhiji boja u katoličanstvu, bijela je rezervirana samo za papu.

Slika 1. Jakovljevi san: Anđeli kao božanska bića prikazuju se u bijeloj boji

Bijela je i boja novorođenčadi i boja mudrosti - sijeda kosa simbolizira unutarnji mir starih, mudrih ljudi.

U Africi, gdje inicijacijski obredi određuju čitavu društvenu strukturu, bijela boja kaolina (vrsta gline) ima značenje neutralnosti. To je boja mladih obrezanika kojom mažu tijelo i lice kako bi pokazali da su trenutačno izvan društva.

U mnogim jezicima bijelo znači isto što i prazno. U prenesenom značenju bijelo je boja samoće i usamljenosti. Izraz „bijela udovica“ odnosi se na žene čiji muževi žive i rade daleko od kuće. Bijelo je također i boja nepoznatog. Bijela područja na starim zemljopisnim kartama označavala su neistražene krajeve.

U Aziji i dijelovima Afrike, pa i u mnogim ruralnim dijelovima Europe, bijela je nekada bila boja za iskazivanje žalosti.

Stoljećima je tkanina donjeg rublja bila bijele boje. Bjelina tkanine bila je vidljiv pokazatelj čistoće. U doba renesanse donje rublje počinje provirivati iz odjeće oko vrata i zapešća – bijeli ovratnici i orukavice postaju naglašeni, a njihova ukrašenost i veličina svjedoči o imovinskom stanju pojedinca. Tijekom 16. i 17. stoljeća oni postaju toliko naglašeni da ih možemo nazvati ogledalom statusa i luksuza (Slika 2.).

Slika 2. Nicholas Hilliard, Autoportret: Bijeli ovratnik u doba renesanse

Osim donjeg rublja i posteljina je donedavno bila isključivo bijele boje. [2]

U borilačkim vještinama ili skijanju, bijeli pojas ili bijeli spust povezuju se s početnicima. Bijelu Togu (candidu) nosili su kandidati za političku službu. [6]

U odijevanju najčešće bijelu boju vežemo uz lagane materijale za toplije dane.

Goethe u Nauci o bojama opisuje modu oko 1800-te i kaže da bijela u ženskoj modi predstavljala novost i izražava ideal epohe klasicizma koja je svoju inspiraciju nalazila u starogrčkoj i rimskoj kulturi. Opčinjeni iskrivljenom slikom antike, obrazovani građani smatrali su sve obojeno nepodnošljivim, a šareno barbarskim ukusom. Žene su u to doba bile odjevene poput grčkih božica (Slika 3). Jedini ukras prozirnih materijala bili su nabori. Boja njihove odjeće simbolizirala je njihov društveni status - dama u bijelom nije mogla obavljati poslove koji bi je zaprljali, to su bili poslovi za služavke. [3]

Slika 3. Jacques-Louis David, Portret Madame Récamier: Na prijelazu 18. u 19. stoljeće moda je pronašla svoju inspiraciju u antici.

Nakon „šarene“ pop kulture 1960-ih, u 1970-im crna i bijela postaju omiljene dizajnerske boje.

Kao što je vidljivo iz ovog kratkog pregleda simbolike i upotrebe bijele boje u različitim prostornim, vremenskim i društvenim kontekstima, bijelo kao ono što možemo nazvati i odsutnost boje, zapravo je prepuno simbolike i neverbalne komunikacije. Upravo iz tog razloga bjelina je postala predmet

mog istraživanja kako bi minimalnim izražajnim sredstvima, kroz vrlo male i fine varijacije, izrazila veliko bogatstvo vizualnog i taktilnog doživljaja svima koji su spremni uočavati ove nježne i suptilne odnose.

2. Rad „Bijelo“ Petra Barišića kao izvor inspiracije za izradu vlastite kolekcije uzoraka za tekstil

Izvor inspiracije za izradu vlastite kolekcije uzoraka za tekstil našla sam u prostorno – specifičnoj kiparskoj instalaciji umjetnika Petra Barišića koja je pod nazivom „Bijelo“ bila izložena u prostoru Umjetničkog paviljona u Zagrebu 2008. godine. Njegov rad oduševio me prvenstveno radi sličnosti s likovnim i vizualnim senzibilitetom koji sam željela iskazati kroz vlastitu kolekciju uzoraka za tekstil. Očaravajuće bogatstvo bjeline, vrlo nježne i suptilne varijacije, igra svjetla i sjene, prozirnog i neprozirnog, plitka reljefnost – sve su to elementi i dodirne točke koje uočavamo promatrajući i uspoređujući veličanstvenu kiparsku instalaciju Petra Barišića i likovnu mapu koja je dio ovog završnog rada, a koja sadrži 15 idejnih rješenja uzoraka za tekstil namijenjen za interijere, koji su napravljeni na papiru formata A4.

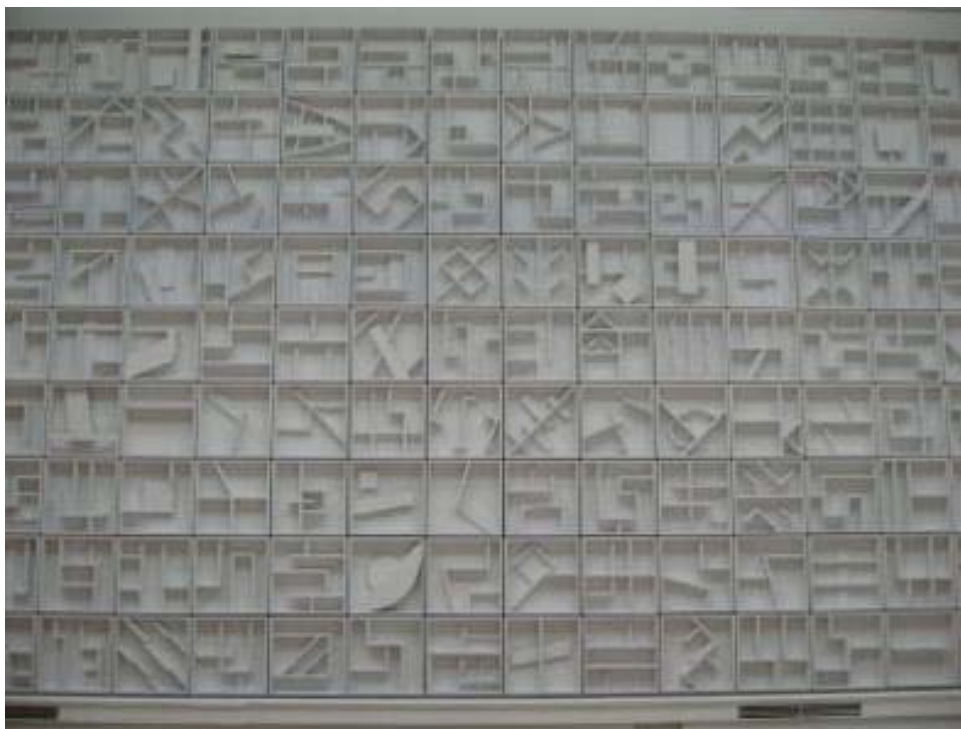
Dok Petar Barišić svoje konstrukcije izrađuje od bijelo bojanog drva, LED dioda i pleksiglasa kako bi naglasio svjetlo i sjenu (Slika 4), moji likovni radovi izrađeni su od običnog bijelog fotokopirnog papira i paus papira. Vizualni dojam koji je na mene ostavila ova prostorna instalacija Petra Barišića, potaknula me je na realizaciju serije monokromnih, bijelih radova koji nastaju kombinacijom više vrsta različitih materijala i stvaraju čarobnu igru svjetla i sjene i pružaju bogat taktilni doživljaj različitih tekstura.

Slika 4: Umjetnički paviljon, Bijelo - prostorno specifična kiparska instalacija, 2008.

Seriju mojih radova vizualno doživljavamo kao bogatstvo različitih bjelina, a taktilno kao bogatstvo različitih tekstura – glatkih, hrapavih, naboranih. Razlika između radova uzetih kao izvor inspiracije i mojih radova je i u korištenju dijagonalnim ploha i linijskih elemenata koje koristi Barišić u svojoj instalaciji (Slike 4 i 5), dok su moji radovi nastali isključivo odnosom horizontalnih i vertikalnih linijskih elemenata.

Slika 5. Petar Barišić: Objekti - reljefi, 2007/2008. - bojeno drvo, 49 x 49 x 10,5 cm, 1602 kom.

Reljef, odnosno u ovom slučaju tekstura, najjasnija je kad se radi o monokromatskim, jednobojnim, prvenstveno bijelim ili svijetlim površinama jer je tada na njima igra svjetla i sjene najizraženija.

3. Analiza likovne mape

Likovna mapa sastoji se od 18 likovnih radova podijeljenih u tri serije nazvane „Bijelo i prozirno“, „Bijelo“ i „Prozirno“. Svaka serija sastoji se od pet radova – suptilnih varijacija na temu koje su nastale tehnikom kolaža i jednog rada rađenog na istu temu koji je nastao tehnikom preplitanja elemenata koje čine kompoziciju. Osnovni gradbeni elementi svih kompozicija su linijski elementi. Oni nastaju rezanjem 80 gramskog bijelog papira i paus papira na trakice širine nekoliko milimetara. Serije su nazvane po karakteru papira upotrijebljenog za njihovu izradu. Lijepljenjem slojeva tankih papirnatih trakica, odnosno preplitanjem papirnatih trakica s drugim vrstama bijelih

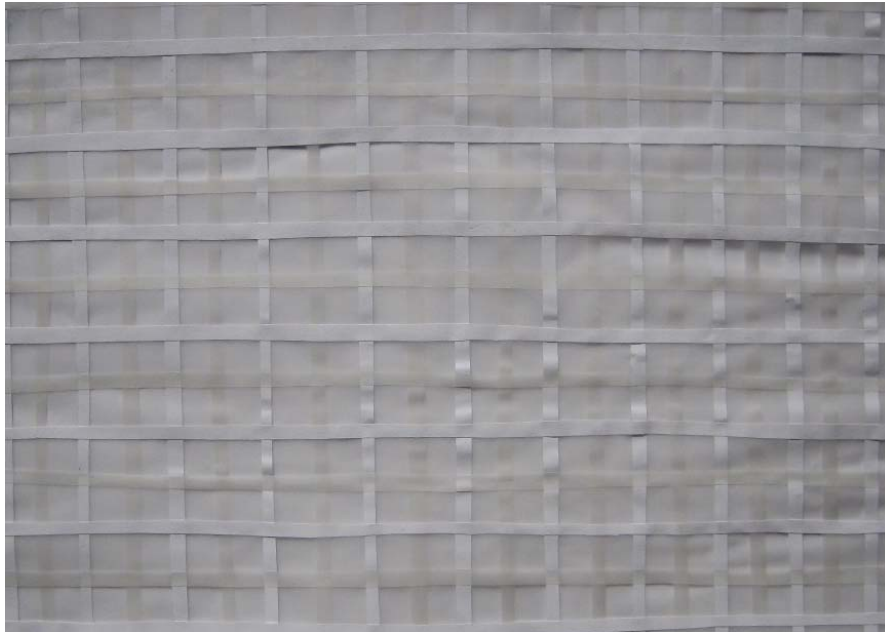
materijala u šestom radu svake skupine, nastaju vrlo plitke reljefne, bolje rečeno, teksturirane površine građene po principu bliskom načinu tkanja tkanine – kao pravilan odnos vertikalnih i horizontalnih linijskih elemenata.

Slijedi analiza po tri rada iz svake serije – dva koja su nastala tehnikom kolaža i jednog nastalog tehnikom preplitanja. Format svih radova predstavljenih u likovnoj mapi je A4.

3. 1. Serija radova „Bijelo i prozirno“

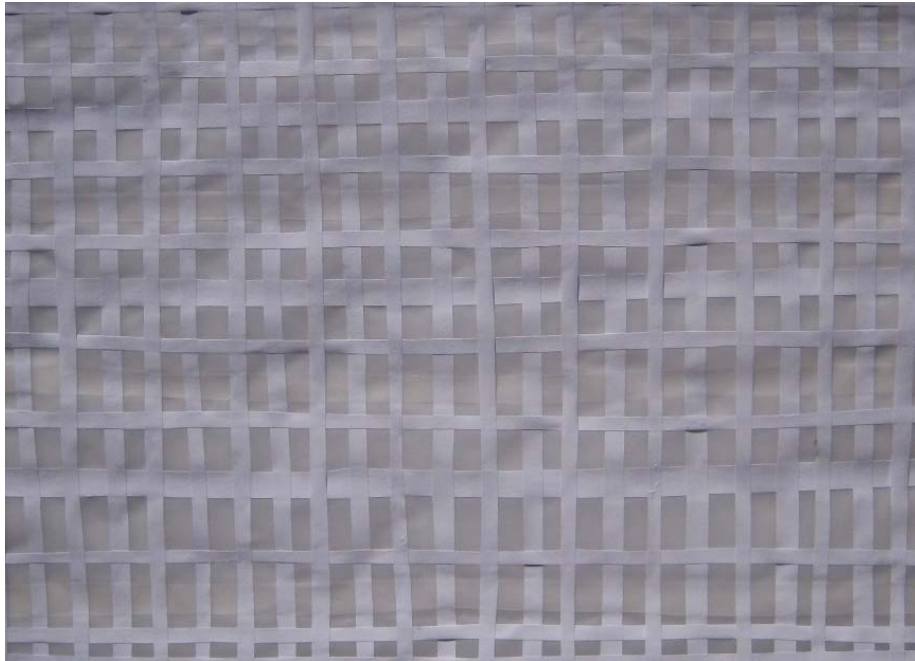
Prvi likovni rad iz serije radova „Bijelo i prozirno“ napravljen je na podlozi od paus papira lijepljenjem vertikalnih i horizontalnih linija, tankih trakica izrezanih iz bijelog 80 gramskog papira za fotokopiranje i paus papira. Linije se nižu u pravilnim horizontalnim i vertikalnim redovima i stupcima. Između linija je ostavljen prostor jednake veličine, pa podloga ostaje vidljiva. Naizmjenično se, na opisani način nižu linije izrezane iz papira za fotokopiranje i iz paus papira. Obzirom da su linije izrezane iz papira za fotokopiranje vizualno dominantnije, imamo dojam da su unutar, na taj način dobivenih kvadrata, upisane dvije kratke linije koje se sijeku pod pravim kutom na sjecištu dijagonala svakog od kvadrata. Uspostavljenim odnosom linija i materijala od kojih su linije napravljene, njihovim ručnim lijepljenjem na odabranu podlogu, dobiva se zanimljiva tekstura i lijepa igra svjetla i sjene (Slika 6).

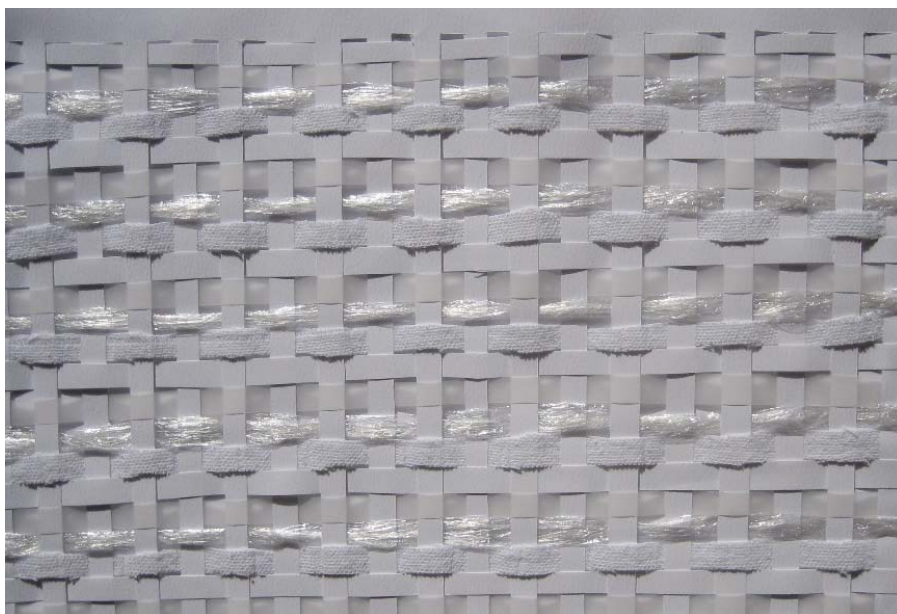
Slika 5: Prvi likovni rad iz serije „Bijelo i prozirno“

Drugi likovni rad iz serije „Bijelo i prozirno“ rađen je od istih vrsta materijala, na istoj podlozi. Kao što je vidljivo na slici 7 došlo je do varijacije u ritmizaciji plohe horizontalnim i vertikalnim linijama u odnosu na rad prikazan na slici 6. Linije izrezane iz papira za fotokopiranje u ovom radu su još dominantnije. Njihovim presjecanjem dobivaju se pravokutnici i kvadrati čije pojavljivanje na plohi nije strogo definirano, pa cijela kompozicija djeluje puno slobodnije. U odnosu na prvi rad iz serije „Bijelo i prozirno“ drugi rad je djeluje svjetlije jer je kod njega vidljivo manje prozirnih dijelova, pa je bijelina papira za fotokopiranje kod drugog rada puno naglašenija.

Slika 6: Drugi likovni rad iz serije „Bijelo i prozirno“

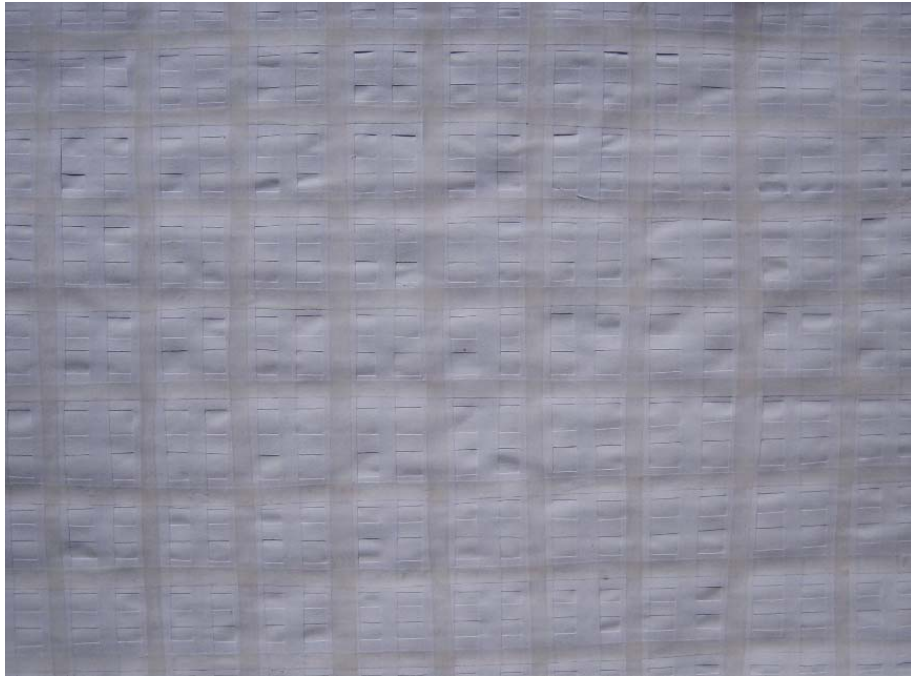
Rad prikazan na slici 8 nastao je prepletanjem više vrsta različitih materijala: trakica izrezanih iz bijelog fotokopirnog papira i trakica izrezanih iz akvarel papira, paus papira, gaze i prozirne folije. Radi principa nastanka rada, gledajući ga, imamo dojam da se radi o tkanini. Kombinirajući različite vrste materijala odmah uočavamo da je površina ovog rada nejednolična i naglašenije reljefna u odnosu na prethodne. I opipom možemo snažno doživjeti ovaj rad. Osjećamo da su linije rezana od prozirne folije nabrane i naglašenije ispupčene, linije izrezane iz gaze su hrapavije, dok su linije izrezane iz paus papira glatke. Iako je kompozicija i dalje bijela, ona, radi korištenih materijala djeluje puno dinamičnije nego kompozicije prikazane na slikama 6 i 7.

Slika 7: Realiziran rad inspiriran serijom „Bijelo i prozirno“

3. 2. Serija radova „Bijelo“

Prvi likovni rad iz serije „Bijelo“ rađen je na bijelom 80 gramskom papiru za fotokopiranje. Nastao je lijepljenjem vertikalnih i horizontalnih linija izrezanih iz iste vrste papira. Linije se nižu u pravilnim horizontalnim i vertikalnim redovima i stupcima. Između linija je ostavljen malen razmak pa podloga ostaje vidljiva. Lijepljenjem sloja linija izrezanih od paus papira dobili smo iluziju sjene radi tonaliteta koji ima paus papir (Slika 9).

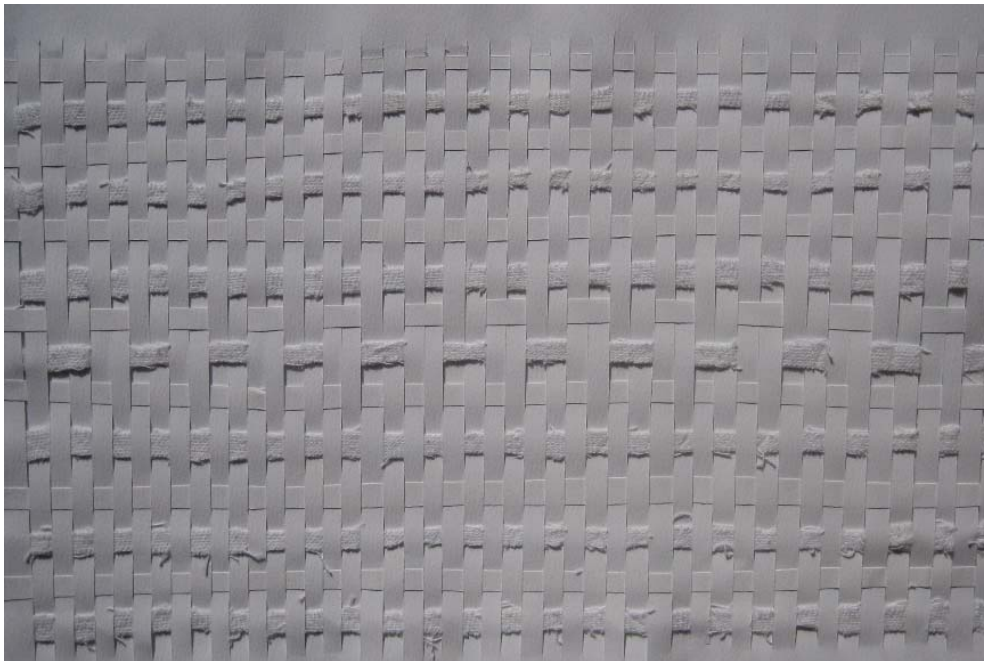
Slika 8: Prvi likovni rad iz serije „Bijelo“

Drugi likovni rad iz serije „Bijelo“ vrlo je suptilna varijacija rada prikazanog na slici 9. Rađen je istom tehnikom od iste vrste materijala. Kod njega je, radi tehnike lijepljenja i na taj način nastale površine, igra svjetla i sjene malo naglašenija (Slika 10).

Slika 9: Drugi likovni rad iz serije „Bijelo“

Rad prikazan na slici 11 nastao je prepletanjem dvije vrste materijala: trakica izrezanih iz gaze i akvarel papira. Njihovim međusobnim preplitanjem postignuto je da površina rada ne bude jednolična. Osjetilom dodira primjećujemo da su linije izrezane iz gaze puno hrapavije u odnosu na linije izrezane iz papira. Radi principa nastanka rada i korištenih materijala imamo dojam da se radi o tkanini.

Slika 10: Rad inspiriran serijom „Bijelo“

3. 3. Serija radova „Prozirno“

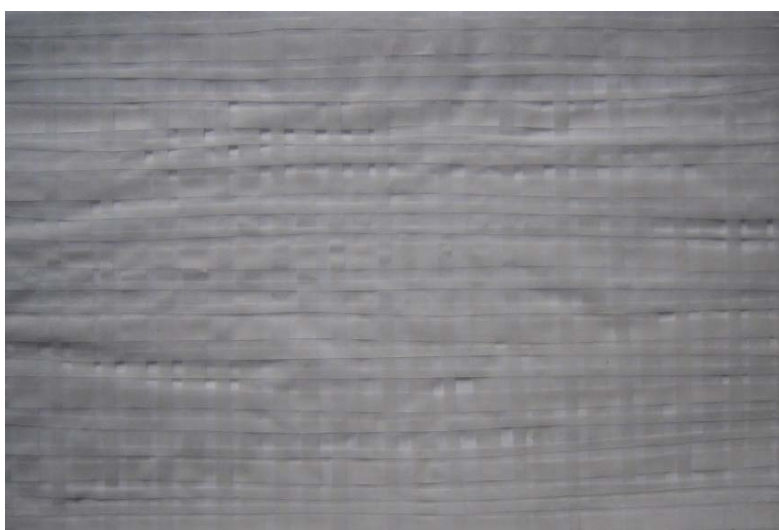
Prvi likovni rad iz serije „Prozirno“ prikazan na slici 12 izrađen je u potpunosti od paus papira. Za podlogu je korišten paus papir na koji su lijepljene vertikalne i horizontalne linije izrezane također iz paus papira. Linije su lijepljene na podlogu na način da je ostavljen vrlo mali razmak između linija. Radi odabranog materijala i tehnike lijepljenja dobivena je teksturirana, plitko relefna površina.

Slika 11: Prvi likovni rad iz serije „Prozirno“

Drugi likovni rad iz serije „Prozirno“ prikazan na slici 13 također je u potpunosti izrađen od paus papira, na prije opisani način. Dijelovi rada na kojima je podloga ostala vidljiva, radi same tehnike nastanka rada – lijepljenja slojeva linija na podlogu - djeluju kao da su u sjeni. Gledajući rad zapravo imamo osjećaj da se neprestano izmjenjuju svjetliji i tamniji tonovi – dobivamo lijepu i nježnu igru svjetla i sjene.

Slika 13: Drugi likovni rad iz serije „Prozirno“

Rad prikazan na slici 14 nastao je prepletanjem dvije vrste materijala. Kombinirajući prozirnú foliju i paus papir, dva materijala koja karakterizira prozirnost, prvo što uočavamo je da se radi o dvije različite teksture. Prozirna folija je oblikovana u linijski izdužene mase hrapave, nagnužvane površine koje odbijaju svjetlost pa djeluju pomalo sjajno. U kontrastu s njima linije izrezane iz paus papira su glatke i mat. Iako se radi o dva materijala koja karakterizira prozirnost, radi njihovog bitno drugačijeg izgleda i karakteristika dobili smo vizualno i taktilno vrlo dinamičnu površinu .

Slika 12: Rad inspiriran serijom „Prozirno“

4. Tehnika tkanja – tehnika realizacije idejnih rješenja

Već prilikom kreiranja idejnih rješenja promišljalo se o mogućoj tehnici realizacije uzoraka obzirom na njihovu namjenu. Uzimajući u obzir sve navedeno logičan izbor je bila tehnika tkanja koja je ukratko opisana u tekstu koji slijedi.

„Tkanina je tekstilni plošni proizvod sastavljen iz dva sustava niti: osnove i potke. Osnovine niti u tkanini položene su u uzdužnom smjeru, a potkine u poprečnom smjeru.“ [4]

Tkanje je tehnološki postupak tvorbe plošnih tekstilija od najmanje dvaju sustava niti, koje se na tkalačkom stroju pod pravim kutom međusobno isprepliću po pravilima veza tkanine. Uzdužni sustav niti – osnova, obuhvaća određen, i za jedan proces tkanja, nepromjenljiv broj usporednih niti, čija duljina ovisni o željenoj duljini tkanine. Osnova se poprečno isprepliće s nitima poprečnoga sustava koji se naziva potka, a u skladu s uzornicom tj. nacrtom koji prikazuje način njihova isprepletanja. Tim se načinom mogu proizvesti brojne vrste tkanina. Prema načinu tkanja, odnosno načinu tvorbe uzorka razlikuju se listovno i žakardno tkanje.

4.1. Listovno tkanje

Iako je tehnika tkanja izuzetno stara tehnika koja se vremenom mijenjala i razvijala, osnovni princip tkanja na listovnim tkalačkim stanovima ostao je nepromijenjen (Slika 15). Određeni broj osnovinih niti pređe namotan je na valjak (osnovino vratilo), s kojega se niti dovode u vodoravan položaj te se potom u skladu s uzornicom provlače kroz rupice najmanje dvaju žičanih okvira – listova (tzv. uvođenje osnove). [5]

Slika 13. Tkalački stan

„Skupina listovnih tkalačkih stanova je najzastupljenija u praksi. Najjednostavniji tkalački stan je onaj koji ima dva lista, ali je na njemu uzorkovanje ograničeno na platneni vez, rips i panamu. Kod tkalačkih stanova s tri ili više listova moguće su veće kombinacije uzorkovanja i one se povećaju s brojem listova. Ako se pridodaju još različite boje potke i osnove, tada se uzorkovanje osim vezovima, može uvećati i kombinacijama boja“. [4]

Listovnim tkanjem danas se proizvode tkanine različitih širina - od nekoliko desetaka centimetara do pet metara, pa se ovisno o radnoj širini tkanje provodi na jednofaznim i višefaznim tkalačkim strojevima. Kod tkanja na jednofaznim strojevima potkina se nit provodi kroz cijelu širinu osnove u jednoj fazi radnog ciklusa, što se radi ili s pomoću čunka (čunkovni tkalački stroj) ili s pomoću hvatača potki, ili zračnim i vodenim mlazom (beščunkovni tkalački stroj). Na višefaznim tkalačkim strojevima izrađuju se vrlo široke tkanine pa se jedan radni ciklus odvija istodobnim tkanjem više dijelova osnove, pri čemu se ti dijelovi procesa ne moraju odvijati u istoj fazi.

4.2. Žakardno tkanje

Veće mogućnosti realizacije uzoraka složenijih i nepravilnih oblika omogućio je izum žakardnoga tkalačkog stroja (Slika 16). Ovaj stroj dobio je naziv po J. M. Jacquardu, koji ga je usavršio 1808. godine.

Za razliku od načina tvorbe zijeva kod listovnoga tkalačkog stroja, na žakardnom je stroju moguće podizati i spuštati željeni broj pojedinačnih osnovinih niti (neovisno jedne o drugima) i prepletati ih potkinim nitima u skladu s uzornicom veza (šarama). Proces prepletanja izvorno je upravljivan bušenim karticama u skladu s oblikom uzorka, a na današnjim strojevima to se odvija uz pomoć računala.

Elektronički žakar

Slika 14. Tkalački stroj tt. Vamatex s elektroničkim žakarom tt. Bonas

Takvo rješenje omogućuje dobivanje fino strukturiranih uzoraka koji nisu ograničeni samo na geometrijske oblike (Slika 17). No takvo oblikovanje uzoraka dizanjem i spuštanjem pojedinačnih osnovinih niti složenije je i sporije pa su žakardne tkanine skuplje od listovnih.

Slika 157. Žakardna tkanina

Na suvremenim industrijskim strojevima tkanine se proizvode velikim brzinama, pri čem su niti pređe, osobito osnove izložene velikim dinamičkim mehaničkim opterećenjima i naprezanjima. Tkalački stroj radi potpuno automatski i upravljani je računalno. Djelovanje radnika potrebno je samo pri prekidu niti, pri čem se stroj automatski zaustavlja, pa jedan radnik može posluživati i do 40 tkalačkih strojeva. [6]

Idejna rješenja uzoraka za tekstil namijenjen za izradu tkanina za interijere mogu se proizvoditi na tradicionalnom tkalačkom stanu, posebno u slučajevima kada se želi proizvesti unikatni tekstil, te strojno spomenutim žakard i listovnim tkanjem.

5. Namjena i vizualizacija namjene idejnih rješenja uzoraka za tekstil

5.1. Namjena idejnih rješenja uzoraka za tekstil

Već tijekom kreiranja idejnih rješenja uzoraka za tekstil promišljalo se o namjeni istih, o načinu njihove tehničke realizacije, o vizualnom dojmu koji ostavljaju ovisno o boji i mogućim varijacijama veličine uzorka, o doradama tekstila obzirom da bi se radilo o bijelim tkaninama, o načinu njihova održavanja, o cijeni gotovog proizvoda ovisno o tehnologiji njegove izrade.

To bi bile tkanine namijenjene uređenju suvremenih interijera – od dekorativnih tkanina za namještaj, preko unikatnih tkanina za manje dekorativne predmete do tankih i prozračnih zavjesa. Sve one trebaju biti jednostavne za održavanje i otporne na prljanje.

Sirovine korištene pri izradi tekstila za ove namjene trebale bi odgovarati konačnom proizvodu. Grublje, deblje pređe koristimo u izradi tkanine koja treba biti otporna i dugotrajna, dok ćemo finiju pređu za isti uzorak koristiti u izradi tkanine od koje ćemo kasnije izrađivati finije proizvode, koji su prozračni, lagani, lepršavi.

5.2. Vizualizacija namjene idejnih rješenja uzoraka za tekstil

Vizualizacijom namjene idejnih rješenja korištenjem računalnog programa mogu se kolegama i poslovnim partnerima bolje dočarati predviđene mogućnosti realizacije i namjene idejnih rješenja. Iako je ovu metodu puno jednostavnije upotrijebiti kada se radi o uzorcima u boji, u nastavku slijede tri primjera vizualizacije namjene idejnih rješenja uzoraka za tekstil.

Sva, u likovnoj mapi predstavljena idejna rješenja uzoraka za tekstil koristila bi se za izradu dekorativnih tkanina za interijere. Iako su sva idejna rješenja bijele boje, moguće je u realizaciji koristiti i bilo koju drugu boju. Također je moguće koristiti i spajati različite materijale i tehnologije i tehnike izrade tekstila. Mogućnosti i varijacije su beskonačne. One bi se trebale prilagoditi mogućnostima proizvodnje, trendovima i ciljnoj skupini potrošača.

Na slici 18 prikazana je strojno izrađena dekorativna tkanina kojom je presvučen trosjed i koja se kombinira ručno istkanom tkaninom za ukrasne jastuke koji su izrađeni kombinacijom različitih efektnih pređa i netkanog tekstila. Na slici su, obzirom na odabrani interijer, ukrasni jastuci prikazani u sivoj boji, no jednako dobro bi funkcionirali i da su izrađeni u bijeloj ili bilo kojoj drugoj boji. Naravno ukupni vizualni dojam interijera time bi se bitno promijenio. I takvi primjeri su vrlo korisni da bi se pokazalo kako malim izmjenama možemo postići velike vizualne promjene doživljaja interijera.

Slika 16. Prvi primjer namjene idejnog rješenja

Na slici 19 prikazana je strojno izrađena siva dekorativna tkanina kojom je presvučena fotelja koja se kombinira s ukrasnim jastukom koji je izrađen od traka svjetlije sivog filca, koje su preplitanjem, na način prikazan u likovnoj mapi, pretvorene u ukrasne jastučnice.

Slika 17. Drugi primjer namijene idejnog rješenja

Na slici 20 prikazane su zavjese, odnosno panel zavjese, ovisno o tome koja tehnologija bi se koristila za njihovu izradu. Ako bi to bile zavjese, fotografije idejnih rješenja s naglašeno povećanim uzorkom mogle bi se tehnologijom tiska prenositi na željenu podlogu. U slučaju panel zavjesa one bi mogle biti izrađene na isti način kao i navlake za ukrasne jastučiće opisane uz sliku 19.

Slika 20. Treći primjer namijene idejnog rješenja

Mogućnosti su zaista beskonačne. Potrebno je samo odabrati onu pravu kako bi proizvođači našli potrošača.

6. Zaključak

Kroz završni rad na temu „Bijelo kao poticaj u kreiranju tekstila“ istražila sam bjelinu, teksturu materijala, te svjetlo i sjenu. To mi je dalo veću slobodu i kreativnost u stvaranju vlastitih uzoraka za tekstil. Idejna rješenja zabilježila sam u tehnici kolaža. Tako je nastala serija od 18 radova koji se baziraju na korištenju bjelina različitih vrsta materijala, korištenju različitih tekstura i korištenju plitke reljefnosti i igre svjetla i sjene.

Radovi su izrađeni od nekoliko vrsta bijelog papira, paus papira, gaze i prozirne folije. Njih sam odabrala kako bi stvorila različite površine radova, onakve kakve sam i zamislila. Prilikom izrade završnog rada utvrdila sam stare, ali sam razvila i nove načine razmišljanja o tome kako tekstura površine utječe na krajnji vizualni dojam gotovog proizvoda i koje su sve mogućnosti njezinog nastanka i variranja.

Dizajn je za mene je uvijek značio kreativnu igru – igru uzoraka, boja i materijala kojom, između ostalog, dizajner može proizvodima dati dodatnu estetsku vrijednost, dodatni smisao, različitost i posebnost u odnosu na druge, slične proizvode – ukratko, dati im svoj vlastiti estetski i autorski pečat.

Kroz teoretski i praktični dio ovog završnog rada dobila sam mogućnost prikazati svoj dizajnerski pristup, a tijekom tog procesa stvorilo se i puno novih ideja koje ću, nadam se, moći realizirati i ostvariti u budućnosti.

Literatura

- [1] Henč-Bartolić, V., Kulišić P.: Valovi i optika, Školska knjiga, ISBN 978-953-0-30803-9, Zagreb, 2009.
- [2] Moć boja: kako su boje osvojile svijet, ISBN 978-953-6273-40-9, Etnografski muzej, Zagreb, ožujak - rujan 2009.
- [3] Goethe: Nauka o bojama, 1810.
- [4] Hrvatska enciklopedija, 10 : SI - To, ISBN 978-953-6036-40-0, Leksikografski zavod "Miroslav Krleža", Zagreb, 2008.
- [5] Kovačević, S.; Ručno tkanje, ISBN 953-6460-37-8, Centar za kreativne alternative ; Prometej, Zagreb, 2004
- [6] Kovačević, S.; Dimitrovski, K.; Hađina, J.: Procesi tkanja, Sveučilište u Zagrebu, Tekstilno-tehnološki fakultet, Zagreb, 2008.
- [7] Wikipedia: Toga, URL: <https://hr.wikipedia.org/wiki/Toga>, pristupljeno dana 10.9.2017.
- [8] http://www.umjetnicki-paviljon.hr/hr/izlozbe/prosle_izlozbe/?exhibitionId=11&w=e, pristupljeno dana, 15.9.2017.